DEAN SPIELMANN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. február 13. [1]

C-743/24. sz. [Alchaster II] [i] ügy

Minister for Justice and Equality
kontra
MA

(a Supreme Court [legfelsőbb bíróság, Írország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Az egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrészről Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Elfogatóparancs – Átadás – A kibocsátó állam feltételes szabadságra bocsátási rendszerének kedvezőtlen módosítása – Valamely alapvető jog sérelmének veszélye – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 49. cikkének (1) bekezdése – A bűncselekmények és büntetések törvényességének elve”

I. Bevezetés

1. A Supreme Court (legfelsőbb bíróság, Írország) jelen előzetes döntéshozatali kérelme az első olyan ügy, amelyben a Bíróságnak a büntetés visszaható hatályú alkalmazása Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 49. cikke szerinti tilalmának hatályát kell vizsgálnia, ezért közvetlenül az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB vagy a strasbourgi bíróság) kiemelt ügyére, a Del Río Prada kontra Spanyolország ügyre térek rá. [2] Ezen ítélet kulcsfontosságú pontja a következőképpen hangzik:

„[…] a jogalkotó, a közigazgatási hatóságok vagy a bíróságok által a végleges büntetés kihirdetését követően vagy a büntetés végrehajtása alatt elfogadott intézkedések az érdemben eljáró bíróság által kiszabott »büntetés« új meghatározásához vagy e büntetés mértékének a módosításához vezethetnek. Ha ez megtörténik, a Bíróság úgy véli, hogy az érintett intézkedéseknek a büntetések visszaható hatályú alkalmazásának [az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt egyezmény (a továbbiakban: EJEE; kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény) 7. cikkének (1) bekezdésében foglalt] tilalma alá kell tartozniuk. Ellenkező esetben az államok szabadon hozhatnának – például törvénymódosítással vagy a meghozott

[1] Eredeti nyelv: angol.

[i] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

[2] Lásd: EJEB, 2013. október 21., Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet (CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, 89. §; a továbbiakban Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet.

rendeletek újbóli értelmezésével – olyan intézkedéseket, amelyek visszamenőlegesen, az elítélt személy hátrányára újra megállapítanák a kiszabott büntetés terjedelmét, miközben ez utóbbi a bűncselekmény elkövetésekor vagy a büntetés kiszabásakor nem is gondolhatott ilyen fejleményre. Ilyen körülmények között [az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének] hatékony érvényesülése nem lenne biztosított az elítéltek számára, akiknek a büntetése utólag hátrányukra változott. A Bíróság rámutat arra, hogy az ilyen változtatásokat meg kell különböztetni a büntetés végrehajtásának módját érintő változtatásoktól, amelyek nem tartoznak [az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének] hatálya alá.”[3]

2. Ez az idézet világosan és tömören jelzi, hogy nehezen különböztethető meg a büntetés kiszabása annak végrehajtásától. Ez különösen akkor igaz, ha állítólag olyan, büntetés végrehajtására vonatkozó új szabályozást fogadtak el, amely lényegében abban áll, hogy valamely személyt hosszabb időre fosztják meg szabadságától, mint amilyenre a korábbi szabályozás alapján sor került volna.

3. A Supreme Court (legfelsőbb bíróság) jelen előzetes döntéshozatali kérelme még inkább rávilágít ezekre az elhatárolási nehézségekre. Ez még inkább arról tanúskodik, hogy míg az EJEE 7. cikke – ahogyan azt a néhai Lord Bingham oly találóan megjegyezte – „az egyszerű méltányosság szabálya, olyan szabály, amelyet minden gyermek megértene”,[4] addig e szabályt konkrét körülményekre alkalmazni bonyolultabb.

4. A jelen indítványban azzal érvelek, hogy nem könnyű elhatárolni a büntetés kiszabását és végrehajtását, és ez olyan kérdés, amelyhez az érintett nemzeti jogszabályok eseti alapon történő vizsgálata szükséges.

II. Jogi háttér

A. Az EJEE

5. Az EJEE 7. cikkének címe „Büntetés kiszabásának tilalma törvényi rendelkezés nélkül”. E rendelkezés (1) bekezdése a következőképpen szól:

„Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.”

B. Az uniós jog

6. Az egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrészről Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága között létrejött kereskedelmi és együttműködési megállapodás (a továbbiakban: kereskedelmi és együttműködési megállapodás)[5] az EUMSZ 217. cikken[6] és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés

[3] Lásd: Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet (89. §).

[4] Lásd: Bingham, T., The Rule of Law, Penguin Books, London, 2011, 79. o.

[5] HL 2021. L 149., 10. o.

[6] A [kereskedelmi és együttműködési megállapodásnak], valamint az Európai Unió és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága közötti, a minősített adatok cseréjére és védelmére vonatkozó biztonsági eljárásokról szóló megállapodásnak az Unió nevében történő megkötéséről szóló, 2021. április 29-i (EU) 2021/689 tanácsi határozat (HL 2021. L 149., 2. o.).

101. cikkén[7] alapuló társulási megállapodás. A kereskedelmi és együttműködési megállapodás annak kezdeti, 2021. január 1-jétől történő ideiglenes alkalmazását követően[8] 2021. május 1-jén lépett hatályba, annak az Európai Unió és az Egyesült Királyság általi megerősítését követően.[9] A kereskedelmi és együttműködési megállapodás hét részből áll.[10]

7. A kereskedelmi és együttműködési megállapodás „Egyéni jogok" című 5. cikke az e megállapodás első részének[11] II. címében[12] található, és a következőképpen szól:

„(1) A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló jegyzőkönyv SSC.67. cikkének sérelme nélkül és az Unió tekintetében e megállapodás harmadik részének kivételével e megállapodás vagy bármely kiegészítő megállapodás egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, mint amely személyeknek a Felek között a nemzetközi közjog alapján létrehozottaktól eltérő jogokat biztosít vagy kötelezettségeket ír elő, vagy lehetővé teszi, hogy a Felek belső jogrendszereikben közvetlenül hivatkozzanak e megállapodásra vagy bármely kiegészítő megállapodásra.

(2) Egyik Fél sem biztosít a saját joga szerinti keresetindítási jogot a másik Féllel szemben azon az alapon, hogy a másik Fél e megállapodást vagy bármely kiegészítő megállapodást megszegte."

8. A harmadik rész a bűnüldözési együttműködésre és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozik.

9. A kereskedelmi és együttműködési megállapodásnak a harmadik rész I. címében[13] foglalt, „Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelme" című 524. cikke a következőképpen szól:

„(1) Az e részben előírt együttműködés azon alapul, hogy a Felek és a tagállamok régóta tiszteletben tartják a demokráciát, a jogállamiságot, valamint az egyének alapvető jogainak és szabadságainak védelmét, többek között az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában és az emberi jogok európai egyezményében foglaltak szerint, továbbá jelentőséget tulajdonítanak az említett egyezményben foglalt jogok és szabadságok hazai érvényesítésének.

(2) E rész egyetlen rendelkezése sem módosítja a különösen az emberi jogok európai egyezményében, valamint az Unió és tagállamai esetében [a Chartában] tükröződő alapvető jogok és jogelvek tiszteletben tartásának kötelezettségét."

7 A Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának kormánya és az Európai Atomenergia-közösség közötti, a nukleáris energia biztonságos és békés felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló megállapodásnak az Európai Bizottság által történő megkötésének, valamint a [kereskedelmi és együttműködési megállapodásnak] az Európai Atomenergia-közösség nevében, az Európai Bizottság által történő megkötésének jóváhagyásáról szóló, 2020. december 29-i (Euratom) 2020/2253 tanácsi határozat (HL 2020. L 444., 11. o.).

8 Lásd a kereskedelmi és együttműködési megállapodás 783. cikkének (2) bekezdését.

9 Lásd a kereskedelmi és együttműködési megállapodás 783. cikkének (1) bekezdését és a kereskedelmi és együttműködési megállapodás, valamint az Európai Unió és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága közötti, a minősített adatok cseréjére és védelmére vonatkozó biztonsági eljárásokról szóló megállapodás (HL 2021. L 149., 2560. o.) hatálybalépéséről szóló értesítést.

10 A közös és intézményi rendelkezésekre (első rész), a kereskedelemre, a közlekedésre, a halászatra és az egyéb intézkedésekre (második rész), a bűnüldözési együttműködésre és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre (harmadik rész), a tematikus együttműködésre (negyedik rész), az uniós programokban való részvételre, a hatékony és eredményes pénzgazdálkodásra és a pénzügyi rendelkezésekre (ötödik rész), a vitarendezésre és a horizontális rendelkezésekre (hatodik rész), valamint a záró rendelkezésekre (hetedik rész) vonatkozó részből.

11 Közös és intézményi rendelkezések.

12 Az értelmezés alapelvei és fogalommeghatározások.

13 Általános rendelkezések.

10. A harmadik rész „Átadás” című VII. címe (596–632. cikk) egy átadási rendszert hoz létre a tagállamok és az Egyesült Királyság között. E rendelkezéseket kiegészíti a 43. melléklet, amely meghatározza az elfogatóparancsban feltüntetendő információkat. [14]

11. A kereskedelmi és együttműködési megállapodás „Hatály” címet viselő 599. cikkének (3) bekezdése a következőképpen szól:

„A 600. cikkre, a 601. cikk (1) bekezdésének b)–h) pontjára, valamint a 602., 603. és 604. cikkre figyelemmel, egy Állam nem tagadhatja meg az alábbi magatartással kapcsolatban kibocsátott elfogatóparancs végrehajtását, amennyiben az ilyen magatartás szabadságvesztéssel vagy olyan szabadságelvonással járó intézkedéssel büntethető, amelynek maximális időtartama legalább tizenkét hónap:

a) bármely olyan személy magatartásával kapcsolatban, aki a terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt európai egyezmény 1. és 2. cikkében említett terrorizmus, vagy kábítószerek és pszichotrop anyagok tiltott kereskedelme, vagy szándékos emberölés, súlyos testi sértés, emberrablás, személyi szabadság megsértése, túszejtés vagy szexuális erőszak körébe tartozó bűncselekménynek vagy bűncselekményeknek egy közös célt követő csoport általi elkövetéséhez hozzájárul, abban az esetben sem, ha az érintett személy az adott bűncselekmény vagy bűncselekmények tényleges elkövetésében nem vesz részt; az említett hozzájárulásnak szándékosnak kell lennie, és annak ismeretében kell történnie, hogy a részvétel hozzájárul az adott csoport bűnözői tevékenységeinek megvalósulásához; vagy

b) a 45. mellékletben meghatározott terrorizmus.”

12. A kereskedelmi és együttműködési megállapodás 604. cikkének [15] c) pontja értelmében, „ha alapos okkal feltételezhető, hogy valós veszély fenyegeti a keresett személy alapvető jogainak védelmét, a végrehajtó igazságügyi hatóság – mielőtt döntene az elfogatóparancs végrehajtásáról – adott esetben további garanciákat kérhet a keresett személlyel való, az átadást követő bánásmódra vonatkozóan”.

13. A kereskedelmi és együttműködési megállapodás 613. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[h]a a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy ítéli meg, hogy a kibocsátó Állam által közölt információk nem elégségesek ahhoz, hogy az átadás kérdésében határozzon, kéri, hogy a szükséges kiegészítő információkat, különösen […] a 604. cikkre […] tekintettel, soron kívül bocsássák a rendelkezésére, és […] határidőt szabhat ezek kézhezvételére.”

III. Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

14. A District Judge of the Magistrates’ Courts of Northern Ireland (Észak-Írország általános hatáskörű elsőfokú bíróságának körzeti bírája, Egyesült Királyság) 2021. november 26-án négy elfogatóparancsot bocsátott ki MA ellen négy, terrorizmussal kapcsolatos bűncselekmény

[14] A kereskedelmi és együttműködési megállapodás 778. cikke (2) bekezdésének r) pontja szerint a 43. melléklet a harmadik rész VII. címének szerves részét képezi. Lásd még a kereskedelmi és együttműködési megállapodásnak az elfogatóparancs tartalmára és formájára vonatkozó 606. cikkét.

[15] A kereskedelmi és együttműködési megállapodás 604. cikke „A kibocsátó Állam által egyedi esetekben nyújtandó garanciák” címet viseli.

tekintetében,[16] amelyeket állítólag 2020. július 18. és 20. között követtek el. E bűncselekmény közül az első 10 évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető, míg a másik három bűncselekményért életfogytig tartó szabadságvesztés szabható ki.

15. 2022. október 24-i ítéletével, valamint 2022. október 24-i és november 7-i végzésével a High Court (felsőbíróság, Írország) elrendelte MA Egyesült Királyságnak történő átadását, és nem engedélyezte MA számára, hogy fellebbezzen a Court of Appealhez (fellebbviteli bíróság, Írország).

16. 2023. január 17-i határozatával a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) engedélyezte MA számára, hogy fellebbezzen a High Court (felsőbíróság) említett ítélete és végzései ellen.

17. MA szerint az Egyesült Királyság részére történő átadása nem egyeztethető össze a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvével.

18. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy amennyiben MA-t átadnák az Egyesült Királyságnak, és szabadságvesztésre-büntetésre ítélnék, úgy a feltételes szabadságra bocsátáshoz való jogára az Egyesült Királyság azon bűncselekmények állítólagos elkövetését követően elfogadott szabályozása lenne az irányadó, amelyek miatt büntetőeljárás van folyamatban ellene.

19. Mivel a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei merültek fel azzal kapcsolatban, hogy meg kell-e vizsgálni, hogy fennáll-e a Charta 49. cikke (1) bekezdése megsértésének veszélye, és amennyiben igen, hogyan kell ezt a vizsgálatot a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a kereskedelmi és együttműködési megállapodás és a Charta alapján lefolytatnia, úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

20. Az Alchaster ítéletében[17] a Bíróság megállapította, hogy a kereskedelmi és együttműködési megállapodás 524. cikkének (2) bekezdését és 604. cikkének c) pontját a Charta 49. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy amennyiben az e megállapodás alapján kibocsátott elfogatóparanccsal érintett személy az Egyesült Királyság részére történő átadásakor a feltételes szabadságra bocsátás feltételeinek az azon bűncselekmény állítólagos elkövetését követő, rá nézve hátrányos módosítása miatt a Charta 49. cikke (1) bekezdése megsértésének veszélyére hivatkozik, amely miatt ellene büntetőeljárás folyik, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak – mielőtt ezen elfogatóparancs végrehajtásáról döntene – külön vizsgálatot kell lefolytatnia e veszély fennállása tekintetében abban az esetben, ha ezen igazságügyi hatóság már kizárta az EJEE 7. cikke megsértésének veszélyét az Egyesült Királyság által ezen egyezmény tiszteletben tartása tekintetében általában biztosított garanciák és ugyanezen személy számára az EJEB előtt biztosított jogorvoslati lehetőség alapján. E vizsgálat lefolytatását követően ezen igazságügyi hatóság csak akkor tagadhatja meg az említett elfogatóparancs végrehajtását, ha a kibocsátó igazságügyi hatóságtól kért további információk és garanciák alapján objektív, megbízható, pontos és kellően naprakész adatokkal rendelkezik annak bizonyítására, hogy valós veszélye áll fenn annak, hogy a szóban forgó bűncselekmény elkövetésének napján hatályban lévő büntetési tétel tényleges mértéke módosul, aminek következtében az eredetileg előírtnál szigorúbb büntetés kerül kiszabásra.

[16] A négy bűncselekmény a következő volt: 1) tiltott szervezetben való tagság, 2) terrorcselekmények elkövetésében érintett szervezet tevékenységének irányítása, 3) terrorcselekmények elkövetésében érintett szervezet tevékenységének irányítására irányuló összeesküvés, valamint 4) terrorcselekmények elkövetésére irányuló előkészület.

[17] Lásd: 2024. július 29-i ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 98. pont és rendelkező rész).

21. Ezen ítélet fényében a kérdést előterjesztő bíróság a kereskedelmi és együttműködési megállapodás 613. cikkének (2) bekezdése alapján kérte, hogy az Egyesült Királyság hatóságai adjanak további tájékoztatást az Egyesült Királyság azon jogszabályairól, amelyek MA tekintetében alkalmazandók lennének, ha elítélik a vele szemben indított eljárás tárgyát képező bűncselekmények közül egy vagy több miatt. A District Judge of the Magistrates' Courts of Northern Ireland (Észak-Írország általános hatáskörű elsőfokú bíróságának körzeti bírája) 2024. szeptember 17-én válaszolt erre a kérelemre.

22. A kérdést előterjesztő bíróság e válasz alapján megerősíti, hogy az alapügy tárgyát képező bűncselekmények elkövetésekor, amennyiben határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetést szabtak ki, az e büntetést kiszabó bíróság köteles volt „szabadságvesztési időtartamot" megállapítani, amely nem haladhatta meg a kiszabott büntetés felét, és amelynek végén az elkövetőt feltételes szabadságra kellett bocsátani. Életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés, határozatlan időtartamú szabadságvesztés-büntetés vagy kiterjesztett időtartamú szabadságvesztés-büntetés esetén a feltételes szabadságra bocsátásra meghatározott időszak végén csak akkor kerülhetett sor, ha a Parole Commissioners for Northern Ireland (észak-írországi feltételes szabadságra bocsátási biztosok, Egyesült Királyság) úgy ítélték meg, hogy a társadalom védelme érdekében az elítélt további fogva tartása nem szükséges.

23. A 2021. április 30-tól alkalmazandó észak-írországi feltételes szabadságra bocsátási rendszer szerint, amelynek hatálya az ezen időpont előtt elkövetett bűncselekményekre is kiterjed, a meghatározott terrorista bűncselekményért kiszabott határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetés a bíró által meghatározott „megfelelő szabadságvesztési időtartamból" áll, amelyet további egyéves időszak követ, amely alatt az elítélt feltételes szabadságon van, és amelynek teljes időtartama nem haladhatja meg a szabadságvesztés maximális időtartamát. A személy a „megfelelő szabadságvesztési időtartam" kétharmadának letöltése után is feltételes szabadságra bocsátható, feltéve, hogy a feltételes szabadságra bocsátási biztosok meggyőződtek arról, hogy a társadalom védelme már nem teszi szükségessé a további fogva tartását.

24. Az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre, határozatlan időtartamú szabadságvesztés-büntetésre vagy kiterjesztett időtartamú szabadságvesztés-büntetésre ítélt személy feltételes szabadságra bocsátására vonatkozó szabályok a jelen ügy szempontjából nem relevánsak, mivel a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy MA kifogásai kizárólag a határozott ideig tartó szabadságvesztésre vonatkozó szabályok módosítására vonatkoznak.

25. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy fennáll a konkrét lehetősége annak, hogy MA-t határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélik, ha visszaszállítják az Egyesült Királyságba, és hogy a szóban forgó módosítás azt eredményezi, hogy az ilyen szabadságvesztésre ítélt személyeket hosszabb ideig tartják fogva. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a módosítás, amelynek eredményeként megszűnik az a rendszer, amelyben a feltételes szabadságra bocsátás automatikus volt, továbbra is úgy tekinthető-e, mint amely kizárólag a büntetés végrehajtására vonatkozik, vagy azt úgy kell-e tekinteni, mint amely visszamenőleges hatállyal módosítja magát a büntetés terjedelmét.

26. Ilyen körülmények között a Supreme Court (legfelsőbb bíróság, Írország) a 2024. október 22-i, a Bírósághoz 2024. október 24-én érkezett végzésével úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Az elítélt személlyel szemben az állítólagos bűncselekmények elkövetése idején alkalmazható büntetésnél »súlyosabb büntetés« kiszabását és így a Charta 49. cikke (1) bekezdésének megsértését jelenti-e az olyan módosított szabályoknak egy bűncselekmény vagy bűncselekmények miatt határozott időtartamú szabadságvesztés-büntetésre, illetve -büntetésekre ítélt személyre történő alkalmazása, amelyek azzal a hatással járnak, hogy az említett személynek legalább az ilyen büntetés kétharmadát le kell töltenie, és ezután csak feltételhez kötötten fogja megilletni a feltételes szabadságra bocsátáshoz való jog a veszélyesség értékelésétől függően, miközben az állítólagos bűncselekmények elkövetése idején alkalmazandó szabályok alapján e személy a jog erejénél fogva automatikusan jogosult lett volna feltételes szabadságra bocsátásra az említett büntetés felének letöltését követően?”

IV. A Bíróság előtti eljárás

27. A Supreme Court (legfelsőbb bíróság) azt kérte, hogy a Bíróság a jelen ügyet a Bíróság eljárási szabályzata 105. cikkének (1) bekezdésében szabályozott gyorsított eljárásban bírálja el.

28. Az eljárási szabályzat 105. cikkének (1) bekezdése azt írja elő, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérelmére vagy kivételesen hivatalból a Bíróság elnöke az előadó bíró és a főtanácsnok meghallgatását követően dönthet úgy, hogy az előzetes döntéshozatal tekintetében gyorsított eljárást alkalmaz, ha az ügy jellege megköveteli, hogy elbírálására a lehető legrövidebb időn belül kerüljön sor. [18]

29. A Bíróság elnöke 2024. november 26-án az előadó bíró és a főtanácsnok meghallgatását követően úgy döntött, hogy helyt ad a kérdést előterjesztő bíróság jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem eljárási szabályzat 105. cikkének (1) bekezdése szerinti gyorsított eljárás keretében történő elbírálása iránti kérelmének. [19] A Bíróság elnöke arra alapozta döntését, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés egy fogva tartott személyt érint az EUMSZ 267. cikk negyedik bekezdése értelmében véve. Ezenfelül az e kérdésre adott válasz a kérdés jellegére és felmerülésének körülményeire tekintettel hatással lehet az érintett személy további fogva tartására. [20]

30. A Bíróság elnöke 2024. december 10-re tűzte ki az írásbeli észrevételek benyújtásának határidejét. A Bíróság eljárási szabályzata 105. cikkének (2) bekezdésével összhangban a tárgyalási határnapot 2025. január 21-re tűzték ki.

31. Az alapeljárás felei, az Európai Bizottság, valamint az Egyesült Királyság kormánya nyújtott be írásbeli észrevételeket. [21] Valamennyi fent említett fél részt vett a tárgyaláson.

[18] Ezenfelül, ha valamely ügy olyan súlyos bizonytalanságokat vet fel, amelyek a nemzeti alkotmányjog és az uniós jog alapvető kérdéseit érintik, az ügy sajátos körülményeire tekintettel szükségessé válhat annak a lehető legrövidebb időn belüli elbírálása. Lásd: a Bíróság elnökének 2018. október 19-i Wightman és társai végzése (C-621/18, EU:C:2018:851, 10. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[19] Lásd: a Bíróság elnökének 2024. november 26-i MA végzése (C-743/24, EU:C:2024:983).

[20] Lásd: a Bíróság elnökének 2024. november 26-i MA végzése (C-743/24, EU:C:2024:983, 8. pont).

[21] A 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649) alapjául szolgáló ügyhöz hasonlóan az Egyesült Királyság jogosult beavatkozni a jelen ügybe. Részletesebben lásd: Szpunar főtanácsnok Alchaster ügyre vonatkozó indítványa (C-202/24, EU:C:2024:559, 30. pont és 19. lábjegyzet).

V. Értékelés

32. Fél éven belül ez a második alkalom, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nemzeti szinten ugyanazon üggyel összefüggésben előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz: az ír hatóságok arra keresik a választ, hogy a kereskedelmi és együttműködési megállapodás vonatkozó rendelkezései alapján átadható-e az Egyesült Királyság részére az állítólag több bűncselekményt elkövető személy.

33. 2024. július 29-i ítéletében a Bíróság megállapította, hogy a kereskedelmi és együttműködési megállapodás 524. cikkének (2) bekezdését és 604. cikkének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy amennyiben egy elfogatóparanccsal érintett személy az Egyesült Királyság részére történő átadásakor a feltételes szabadságra bocsátás feltételeinek az azon bűncselekmény állítólagos elkövetését követő, rá nézve hátrányos módosítása miatt a Charta 49. cikke (1) bekezdése megsértésének veszélyére hivatkozik, amely miatt ellene büntetőeljárás folyik, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak – mielőtt ezen elfogatóparancs végrehajtásáról döntene – külön vizsgálatot kell lefolytatnia e veszély fennállása tekintetében.[22] E vizsgálat lefolytatását követően ezen igazságügyi hatóság csak akkor tagadhatja meg az említett elfogatóparancs végrehajtását, ha a kibocsátó igazságügyi hatóságtól kért további információk és garanciák alapján objektív, megbízható, pontos és kellően naprakész adatokkal rendelkezik annak bizonyítására, hogy valós veszélye áll fenn annak, hogy a szóban forgó bűncselekmény elkövetésének napján hatályban lévő büntetési tétel tényleges mértéke módosul, aminek következtében az eredetileg előírtnál szigorúbb büntetés kerül kiszabásra.[23]

34. Ami konkrétabban a Charta 49. cikke (1) bekezdésének hatályát illeti, a Bíróság a következőkre hivatkozott: 1) állandó ítélkezési gyakorlata, amely szerint e cikk legalább ugyanazokat a garanciákat tartalmazza, mint az EJEE 7. cikkében foglaltak, amelyeket a Charta 52. cikkének (3) bekezdése alapján a védelem minimális szintjeként kell figyelembe venni;[24] és 2) az EJEB állandó ítélkezési gyakorlata, amely szerint az EJEE 7. cikkének alkalmazásában különbséget kell tenni a lényegében „büntetésnek” minősülő intézkedés és a büntetés „foganatosítására” vagy „alkalmazására” vonatkozó intézkedés között. Így amennyiben valamely intézkedés jellege és célja a büntetés elengedésére vagy a feltételes szabadságra bocsátás rendszerének megváltoztatására vonatkozik, ez az intézkedés nem képezi az EJEE 7. cikkének értelmében vett „büntetés” szerves részét.[25]

35. A Bíróság ezt követően megállapította, hogy a büntetés foganatosítására vonatkozó intézkedés csak akkor összeegyeztethetetlen a Charta 49. cikkének (1) bekezdésével, ha visszaható hatállyal oly módon módosítja magának a szóban forgó bűncselekmény elkövetésekor kiszabható büntetésnek a terjedelmét, hogy az az eredetileg kiszabott büntetésnél szigorúbb büntetés kiszabását vonja maga után. Bár ez semmiképpen sem áll fenn, ha az intézkedés a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultság időpontjának meghosszabbítására korlátozódik, más lehet a helyzet többek között akkor, ha az intézkedés lényegében megszünteti a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, vagy ha olyan intézkedéscsomag részét képezi, amely az eredetileg kiszabott büntetés jellegének szigorítását eredményezi.[26]

22 Ez magában foglalja azt az esetet, ha ezen igazságügyi hatóság már kizárta az EJEE 7. cikke megsértésének veszélyét az Egyesült Királyság által az EJEE tiszteletben tartása tekintetében általában biztosított garanciák és ugyanezen személy számára az EJEB előtt biztosított jogorvoslati lehetőség alapján. Lásd: 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 98. pont).

23 Lásd: 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 98. pont).

24 Uo., 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

25 Uo., 94. pont, valamint az EJEB ott hivatkozott ítélkezési gyakorlata.

26 Uo., 97. pont.

36. Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a Charta 49. cikke (1) bekezdésének második mondatát úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezésben szereplő „súlyosabb büntetés” fogalma olyan helyzetre is vonatkozik, amikor a feltételes szabadságra bocsátási rendszert szabályozó jogi rendelkezéseket úgy módosították, hogy a kiszabott büntetés első felének végrehajtását követően a feltételes szabadságra bocsátásra való automatikus jogosultság helyébe a kiszabott büntetés legalább kétharmadának végrehajtását követő szabadságra bocsátáshoz való jog lépett. Ez a szabadságra bocsátás a feltételes szabadságra bocsátási biztosok értékelésétől függ.

A. A büntetés kiszabása és végrehajtása

37. Elöljáróban hangsúlyozni kell, hogy a kereskedelmi és együttműködési megállapodás által létrehozott átadási mechanizmustól [27] eltekintve uniós szinten nincsenek harmonizálva azon fogalmak, amelyeket most fogok kifejteni. Ezek a fogalmak valamilyen formában mind megtalálhatók az uniós tagállamok nemzeti jogában. A harmonizáció hiánya miatt azonban a fogalmak és a részletek tagállamonként szükségszerűen eltérnek. Az alábbiak tehát olyan fogalmak összefoglalására és kifejtésére teszek kísérletet, amelyek valamennyi büntetőjogi rendszerben közösek.

38. A jelen ügy középpontjában a büntetés kiszabása és végrehajtása közötti eltérés áll. [28]

39. A büntetőjog számos büntetést ír elő, amelyek közül a legszigorúbb a szabadságvesztés-büntetés formájában megvalósuló szabadságelvonás. E büntetést a bíróság a nyilvános tárgyalás végén szabja ki, [29] és a büntetés kifejezi a cselekmény társadalom általi elítélését, ezáltal pedig hozzájárul a törvény betartásához. E büntetés az elkövető jogainak jelentős korlátozását vonja maga után, ezért arányosnak kell lennie a bűncselekmény súlyával és a bűnösség mértékével. [30] E büntetés célja sokrétű, és jellemzően több kategóriába sorolható, mint például szankcionálás, [31] elrettentés [32] és rehabilitáció. [33]

40. Ezzel szemben a büntetés foganatosítása a bíróság által kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának folyamatára vonatkozik. A végrehajtási rendszerek az egyes jogrendekben jelentősen eltérnek. [34] Az ítélet végrehajtása magában foglalhatja a börtönbe való felvételt, a bebörtönzéssel és a büntetésvégrehajtással kapcsolatos részleteket.

27 A kereskedelmi és együttműködési megállapodást nagymértékben a 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű magyar különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.) ihlette. Lásd még: Szpunar főtanácsnok Alchaster ügyre vonatkozó indítványa (C-202/24, EU:C:2024:559, 63. és azt követő pontok).

28 Jelen indítványban a „foganatosítás” és a „végrehajtás” kifejezéseket szinonimaként használom.

29 Ezt gyakran az állam alkotmánya határozza meg. Lásd például: a Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (a Németországi Szövetségi Köztársaság alaptörvénye) 92. cikke, valamint a Bundesverfassungsgericht (szövetségi alkotmánybíróság, Németország) 1967. június 6-i ítélete, 2 BvR 375/60, 53/60 és 18/65. sz.

30 Lásd ebben az értelemben: Jescheck, H.-H. és Weigend, T., Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5. kiadás, Duncker & Humblot, Berlin, 1996, 13. o.

31 Így a büntetés az elkövetett bűncselekmény megtorlását szolgálja, biztosítva, hogy az elkövető szembesüljön a következményekkel.

32 Ezáltal a büntetés visszatartja az adott elkövetőt (konkrét elrettentés) a további bűncselekmények elkövetésétől és a társadalmat (általános elrettentés) attól, hogy egyáltalán bűncselekményeket kövessenek el.

33 A büntetés célja tehát segítségnyújtás az elkövetők részére ahhoz, hogy visszailleszkedhessenek a társadalomba anélkül, hogy bűnözésből kelljen élniük.

34 Lásd: Höffler, K. és Padfield, N., „The implementation of sentences”, in Ambos, K., Duff, A., Heinze, A., Roberts, J. és Weigend, T., Core Concepts in Criminal Law and Criminal Justice, II. kötet, Cambridge University Press, 2022, 349–391. o., 379. o.

41. Míg hagyományosan a büntetés végrehajtása a végrehajtó hatalom hatáskörébe tartozik,[35] a jogrendek eltérnek azon konkrét kérdést illetően, hogy ki hozza meg a *határozatot* a szabadságra bocsátásról: egyes esetekben a határozatot kötelező jelleggel a bírónak kell meghoznia,[36] míg más esetekben ez a végrehajtó hatalom feladata.[37] Egyes tagállamokban vegyes rendszer működik, amelyben egyes bűncselekmények tekintetében az igazságszolgáltatási rendszer egy részének egyetértésével a végrehajtó hatalom dönt.[38]

42. Míg elméletileg a büntetés-kiszabás és -végrehajtás közötti különbségtétel meglehetősen egyszerű, az ördög a részletekben rejlik, és néha nehéz meghúzni a határt a büntetés-kiszabás és -végrehajtás között,[39] amint azt három egyértelmű példával próbálom illusztrálni: felfüggesztett büntetés, enyhébb büntetés és a korai szabadlábra helyezés.

43. Először is, a bíróság a büntetés kiszabása során dönthet úgy, hogy felfüggeszti a büntetést, lehetővé téve az elítélt számára, hogy bizonyos feltételek teljesülése esetén elkerülje, hogy büntetés-végrehajtási intézetben töltse le büntetését. Ez különösen és jellemzően a rövidebb büntetéseket kiszabó ítéletek esetében áll fenn, ahol nincs komoly büntetett előélet vagy jelentős bűnismétlési kockázat, illetve pozitív szociális prognózis esetében.

44. Másodszor, a büntetés időtartama hivatalosan csökkenthető a büntetés kiszabása után. Ezt nevezik a büntetés enyhítésének (vagy elengedésének). Erre jellemzően fellebbezés, kegyelem, amnesztia, vagy egyszerűen csak a jogszabályok vagy akár az ítélkezési gyakorlat megváltozása miatt kerülhet sor. Ha a büntetést enyhítik, az új, rövidebb időtartam lesz a hivatalos időtartam.

45. A harmadik kategória a korai szabadlábra helyezési rendszerekre vonatkozik. Jelen ügyben az (eredeti) büntetés, különösen annak időtartama, nem változik. Ehelyett a fogvatartott bizonyos feltételek mellett a büntetés hátralévő részét a börtönön kívül töltheti. Ez átmenetet képez a büntetés-végrehajtási rezsim (így a szabadságelvonás) és a teljes szabadság között.[40] Az ilyen korai szabadlábra helyezés lehet automatikus, vagy függhet jó magaviselettől vagy a rehabilitáció előrehaladásától.

46. Általánosságban egyetértés áll fenn a tekintetben, hogy a felfüggesztés (első példa) a büntetés kiszabására vonatkozik, míg a korai szabadlábra helyezés (harmadik példa) a büntetés végrehajtására. A büntetés csökkentése (második példa) általában úgy tekinthető, hogy a büntetés kiszabására utal, mivel a büntetés időtartama hivatalosan csökken. Ez azt jelenti, hogy egyes

35 Lásd: Tulkens, F. és van de Kerchove, M., Introduction au droit penal. Aspects juridiques et criminologiques, 8. kiadás, Wolters, Waterloo, 2007, 595. o. Lásd még: Spielmann, A., „L'exécution des peines - un éternel problème", in Diagonales à travers le droit luxembourgeois, Livre jubilaire de la Conférence Saint-Yves 1946–1986, Imprimérie Saint-Paul, Luxembourg, 1986, 831–846. o., 839. o., újra kiadva: Spielmann, D. (szerk.), Au diapason des Droits de l'Homme. Ecrits choisis (1975–2003), Bruylant, Brüsszel, 2006, 151–167. o., 159. o.

36 Vegyük például Belgiumot (a 2006. május 17-i Loi relative au statut juridique externes des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine V. címének II. fejezete: Tribunal de l'application des peines) vagy Németországot (a Strafprozeßordnung [a büntetőeljárásról szóló törvény] 462a. §-a): Strafvollstreckungskammer (büntetés-végrehajtási tanács).

37 Ez a helyzet az Egyesült Királyságban, amint azt az alábbiakban részletesebben látni fogjuk. Átfogó összehasonlító áttekintésért lásd: van Kalmthout, A. M. és Tak, P. J. P., Sanctions-Systems in the Member-States of the Council of Europe. *Deprivation of liberty, community service and other substitutes*. I. rész (1988) és II. rész (1992), Kluwer Law International, Deventer. Lásd még Pradel, J., Droit pénal comparé, 4. kiadás, Dalloz, 2016, 558. §.

38 Lásd például Luxemburgot (a Code de procedure pénale [a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv] 669. és azt követő cikkei), ahol a főügyész vagy adott esetben a főügyész olyan tanács véleménye alapján hozhat határozatot, amely a főügyészen kívül az ügyészség két bírájából áll.

39 Lásd még: Kadelbach, S., „Kapitel 15: Keine Strafe ohne Gesetz", in Dörr, O., Grote, R. és Marauhn, T. (szerk.), EMRK/GG Konkordanzkommentar, 3. kiadás, Mohr Siebeck, Tübingen, 2022, 37. pont.

40 Lásd: Spielmann, D. és Spielmann, A., Droit pénal général luxembourgeois, 2. kiadás, Bruylant, Brüsszel, 2004, 576. o.

jogrendekben a büntetés csökkentését úgy értelmezik, hogy az a büntetés végrehajtására vonatkozik, mivel a büntetést az elítélést követően csökkentik. A Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet, amelyre az alábbiakban kitérek, ez utóbbi kategóriába tartozik.

B. A visszaható hatály tilalmának elve (az EJEE 7. cikkének (1) bekezdése és a Charta 49. cikke)

1. Általános szempontok

47. A jogállamnak nemcsak a büntetőjogon keresztül, hanem a büntetőjoggal szemben is védelmet kell biztosítania az egyén számára.[41] Így minden jogrendszernek egyrészt biztosítania kell a bűnmegelőzés megfelelő módszereit és eszközeit, másrészt pedig korlátozásokat kell előírnia a büntetőhatalom alkalmazásával szemben annak érdekében, hogy a polgárok ne maradjanak védtelenek az állam önkényes vagy túlzott fellépésével szemben. Az utóbbi biztosítására szolgáló egyik alapelv a törvényesség elve. Ezen elv arra szolgál, hogy megakadályozza az önkényes, kiszámíthatatlan büntetés törvényi rendelkezés nélküli vagy határozatlan vagy visszamenőleges hatályú törvény alapján történő kiszabását.

48. A törvényesség elve négy további alelvre osztható:[42] az analógia tilalma,[43] a szokásjog, mint büntetést kiszabó vagy növelő jog tilalma,[44] a visszaható hatály tilalmának elve[45] és a nem konkrét büntetőjogi szabályok tilalma.[46]

49. A törvényesség elve a Charta 49. cikkének (1) bekezdésében szerepel, amelynek értelmében senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely az elkövetése idején a hazai vagy a nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény.

50. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni. Ha valamely bűncselekmény elkövetése után a törvény enyhébb büntetés kiszabását rendeli, az enyhébb büntetést kell alkalmazni.

51. Ezek a jogok, mint alapvető jogok jogi úton érvényesíthetők.[47]

41 Lásd: Roxin, C., Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I, 4. kiadás, C.H. München, 2006, 5 A. §, 1. pont.

42 Lásd e megkülönböztetést illetően: Roxin, C., Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I, 4. kiadás, C.H. Beck, München, 2006, 5 B. §, 7. és azt követő pontok.

43 *Nullum crimen, nulla poena sine lege stricta.*

44 *Nullum crimen, nulla poena sine lege scripta.*

45 *Nullum crimen, nulla poena sine lege praevia.*

46 *Nullum crimen, nulla poena sine lege certa.*

47 Lásd: Lemke, S., in: von der Groeben, H., Schwarze, J. és Hatje, A., (szerk.), Europäisches Unionsrecht (Kommentar), Band 1, 7. kiadás, Nomos, Baden-Baden, 2015, Art. 49 GRC, 2. pont.

52. A Charta 49. cikkének (1) bekezdését elsősorban az EJEE részben azonos szövegezésű[48] 7. cikkének mintájára fogalmazták meg.[49] E rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy legalább az EJEE 7. cikkéből fakadókkal azonos előírásokat tartalmaz.[50] Ezt a Chartához fűzött (nem kötelező erejű) magyarázatok is megerősítik.[51]

53. Az EJEE 7. cikke az egyezményen belül kulcsfontosságú rendelkezés,[52] és a jogállamiság nélkülözhetetlen eleme. Az EJEE 15. cikke alapján nem lehet eltérni attól.[53]

54. Ezzel eljutottam az EJEB ítélkezési gyakorlatához, amelyre a Charta 49. cikke (1) bekezdésének értelmezése céljából hivatkoznak. E bíróság valóban szilárd ítélkezési gyakorlattal rendelkezik a visszaható hatály tilalmát,[54] azaz az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének második mondatát illetően, amely szerint nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb *büntetést* kiszabni.

55. A strasbourgi bíróság hagyományos és következetes ítélkezési gyakorlata szerint, noha a büntetés az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozik, ez nem vonatkozik e büntetés végrehajtására.[55]

56. Mellesleg ugyanezt a megközelítést alkalmazza az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Bizottsága is, amely a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának végrehajtását felügyelő testület,[56] miközben a nemzeti jogrendekben is a visszaható hatály tilalmának elve jellemzően csak a büntetésekre vonatkozik, végrehajtásukra azonban nem.[57]

48 A Charta 49. cikke (1) bekezdése első két mondatának szövege lényegében megegyezik az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének szövegével.

49 A Charta 49. cikkének (1) bekezdése a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 15. cikkén is alapul; lásd: Magyarázatok az Alapjogi Chartához (HL 2007. C 303., 17. o.), Magyarázat a 49. cikkhez – A bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei. Az EUSZ 6. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdésével és a Charta 52. cikkének (3) bekezdésével összhangban a magyarázatokat a Charta értelmezéséhez nyújtott iránymutatásként dolgozták ki, és azokat mind az Európai Unió bíróságainak, mind a tagállamok bíróságainak megfelelően figyelembe kell venniük.

50 Lásd: 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 Lásd: Magyarázatok az Alapjogi Chartához (HL 2007. C 303., 17. o.), Magyarázat az 52. cikkhez – A jogok és elvek hatálya és értelmezése.

52 Lásd még ebben az értelemben: Scalia, D., „L'application du principe de légalité des peines aux crimes (les plus) graves: l'orthodoxie retrouvée", in Revue trimestrielle des droits de l'homme, 25. kötet, 99. sz., Brüsszel, 2014, 689–715. o., 714. o.

53 Lásd még e tekintetben: EJEB, 1995. november 22., C. R. kontra Egyesült Királyság ítélet (CE:ECHR:1995:1122JUD002019092, 32. §); EJEB, 1995. november 22., S. W. kontra Egyesült Királyság ítélet (CE:ECHR:1995:1122JUD002016692, 34. §); EJEB, 2008. február 12., Kafkaris kontra Ciprus ítélet (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, 137. §).

54 Mindazonáltal érdekes megjegyezni, hogy az egyének az EJEB-hez benyújtott kérelmeikben érvelésüket sokkal gyakrabban alapozzák az EJEE 7. cikkének állítólagos megsértésére, szemben az EJEE 5. cikkével (Szabadsághoz és biztonsághoz való jog), 6. cikkével (Tisztességes eljáráshoz való jog) vagy 8. cikkével (Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog). Lásd ezzel kapcsolatban: Sanz-Caballero, S., „The principle of *nulla poena sine lege* revisited: The retrospective application of criminal law in the eyes of the European Court of Human Rights", in *European Journal of International Law*, 28. kötet, 3. sz., 2017, 787–817. o., 789. o. Sanz-Caballero megjegyzi továbbá, hogy az a néhány eset, amelyben a strasbourgi bíróság az EJEE 7. cikkének megsértését állapította meg, „gyakran hírhedt volt és riadalmat keltett a társadalomban".

55 Lásd: Emberi Jogok Európai Bizottsága, 1986. március 3., Hogben kontra Egyesült Királyság határozat (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385); 1996. február 28., Hosein kontra Egyesült Királyság határozat (CE:ECHR:1996:0228DEC002629395). Lásd még: EJEB, 2005. november 29., Uttley kontra Egyesült Királyság határozat (CE:ECHR:2005:1129DEC003694603); EJEB, 2008. február 12., Kafkaris kontra Ciprus ítélet (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, 142. §).

56 A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 15. cikke tiltja a büntetőjog visszaható hatályú alkalmazását. E tekintetben az Emberi Jogi Bizottság tisztázta, hogy a kötelező felügyelet melletti feltételes szabadságra bocsátás visszaható hatályú bevezetése nem minősült a fent említett 15. cikk értelmében vett büntetésnek, hanem az elkövető rehabilitációját szolgáló szociális támogatási intézkedést jelent. Lásd: A. R. S. kontra Kanada, 91/1981. sz. közlemény, U.N. Doc. CCPR/C/OP/1, 29. o. (1984), 5.3. pont, elérhető a következő címen: https://juris.ohchr.org/casedetails/438/en-US. Következésképpen az Emberi Jogi Bizottság a közleményt elfogadhatatlannak nyilvánította. Kritikus tárgyalásért lásd: Schabas, W. A., U.N. *International Covenant on Civil and Political Rights*. Nowak's CCPR Commentary, 3. kiadás, N.P. Engel Verlag, Kehl, 2019, Art. 15 CCPR, 13. pont.

57 Lásd például: Merle, R. és Vitu, A., Traité de droit criminel, Tome I, 7. kiadás, Éditions Cujas, Párizs, 1997, 282. bekezdés, és Kuty, F., Principes généraux du droit pénal belge, Éditions Larcier, Brüsszel, 2007, 482. és 506. bekezdés.

2. A szóban forgó rendszer

57. Ezzel elérkeztünk a jelen ügyhöz és ahhoz a kérdéshez, hogy a szóban forgó intézkedések magára a büntetésre vagy a büntetés végrehajtására vonatkoznak-e. Ennek megállapításához elengedhetetlen ezen intézkedések vonásainak felidézése.

58. Nyilvánvalóan végső soron a kérdést előterjesztő bíróság feladata eldönteni azt, hogy a jelen ügyben fennáll-e a Charta 49. cikke (1) bekezdése megsértésének veszélye, ha MA-t átadják az Egyesült Királyság részére.[58] Ezenfelül jelentős bizonytalansággal állunk szemben, tekintettel arra, hogy még nem született büntetőítélet, és hogy MA átadását állítólagos bűncselekmények elkövetésével kapcsolatban kérik. Jelenleg természetesen nem ismert, hogy elítélés esetén szabadságvesztés vagy életfogytig tartó szabadságvesztés lesz-e a büntetés. Mindez azonban végső soron nem lényeges, mivel a kérdést előterjesztő bíróság kérdése kifejezetten a meghatározott időtartamú szabadságvesztés-büntetésre vonatkozik. Következésképpen a Bíróság feladata, hogy a módosított jogszabályokat (csak) a meghatározott időtartamú szabadságvesztés-büntetések tekintetében vizsgálja meg.

59. Ennek megfelelően a rendelkezésre álló információk alapján és tekintettel arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak láthatóan iránymutatásra van szüksége ebben a kérdésben, amit az a tény is alátámaszt, hogy (ismételten) benyújtotta kérdését a Bírósághoz, úgy látom, hogy ebben a szakaszban iránymutatást tudok adni az előterjesztő bíróságnak.

a) Az új szabályok tartalma

60. Az alapügy tárgyát képező bűncselekmények elkövetésekor, amennyiben határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetést szabtak ki, az e büntetést kiszabó bíróság köteles volt „szabadságvesztési időtartamot” megállapítani, amely nem haladhatta meg a kiszabott büntetés felét, és amelynek végén az elkövetőt automatikusan feltételes szabadságra kellett bocsátani.[59] A Secretary of State for Northern Ireland (Észak-Írországért felelős miniszter) kötelessége volt a vonatkozó szabadságvesztés időtartamát letöltött elítélt szabadon bocsátása.[60]

61. Az új szabályok értelmében az elítélt személy jelenleg a „megfelelő szabadságvesztési időtartam” és egy további egyéves feltételes szabadságra bocsátási időtartam összegének megfelelő határozott időtartamú szabadságvesztés-büntetéssel büntetendő. Ez az összesített időtartam nem haladhatja meg az alkalmazandó szabadságvesztés-büntetés maximális időtartamát (amely a jelen ügy szempontjából 10 év).[61] A „megfelelő szabadságvesztési időtartam” az az időtartam, amely a bíróság véleménye szerint biztosítja a büntetés megfelelőségét. Ezen időtartam kétharmadának letöltését követően az elkövető feltételes szabadságra bocsátható a feltételes szabadságra bocsátási biztosok utasítására, feltéve, hogy a biztosok meggyőződtek arról, hogy a társadalom védelme már nem teszi szükségessé a fogvatartott fogva tartását.[62]

58 Lásd e tekintetben: Szpunar főtanácsnok Alchaster ügyre vonatkozó indítványa (C-202/24, EU:C:2024:559, 81. pont).

59 Lásd a Criminal Justice (Northern Ireland) Order 2008 (a büntető igazságszolgáltatásról szóló 2008. évi [észak-írországi] rendelet) 8. cikkét, ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 17. és 18. pontjában megismételte. Életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés, határozatlan időtartamú szabadságvesztés-büntetés vagy kiterjesztett időtartamú szabadságvesztés-büntetés esetén a feltételes szabadságra bocsátásra csak akkor kerülhetett sor meghatározott időszak végén, ha a feltételes szabadságra bocsátási biztosok (Egyesült Királyság) úgy ítélték meg, hogy a társadalom védelme érdekében az elítélt további fogva tartása nem szükséges.

60 Lásd a Criminal Justice (Northern Ireland) Order 2008 (a büntető igazságszolgáltatásról szóló 2008. évi [észak-írországi] rendelet) 17. cikkét, ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 17. és 18. pontjában megismételte.

61 Lásd az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 22. pontját.

62 Lásd az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 22. pontját.

62. Az új szabályok tehát két jelentős változást vezettek be: először is, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét a szabadságvesztési időtartam feléről legalább ezen időtartam kétharmadára halasztották el, azzal, hogy minden esetben kell lennie legalább egy utolsó évnek, amely alatt az érintett személyt feltételes szabadságra bocsátják. Másodszor, az automatikus szabadságra bocsátási rendszert felváltotta a feltételes szabadságra bocsátási rendszer, amelyben a feltételes szabadságra bocsátási biztosok beavatkozása szükséges.

63. Hozzá kell tenni, hogy – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság [63] a Supreme Court of the United Kingdom (az Egyesült Királyság legfelsőbb bírósága) vonatkozó ítéletére [64] hivatkozva kifejtette – e jogszabály módosításának kimondott célja a társadalom védelme azáltal, hogy véget vet a terrorista bűncselekmények elkövetőinek korai, automatikus szabadságra bocsátásának, és késlelteti azt a legkorábbi időpontot, amikor az e bűncselekmények elkövetőinek szabadlábra helyezése megfontolható.

b) A felek érvei

64. MA lényegében azt állítja, hogy a Bíróság Alchaster ítéletében említett, a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége „megszüntetésének” fogalmát [65] úgy kell értelmezni, hogy az nemcsak a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a szabadságvesztés végrehajtásának bármely szakaszában történő megszüntetésére vonatkozik, hanem az e végrehajtás adott szakaszában eredetileg biztosított automatikus szabadságra bocsátás megszüntetésére is. Ezenfelül MA szerint az alapügyben szóban forgó módosítások a kiszabott büntetés jellegének szigorítását eredményezik. MA azt állítja, hogy e módosítások büntető jellegű elemet tartalmaznak.

65. Írország, az Egyesült Királyság és a Bizottság ezzel ellentétes álláspontot van. E felek hangsúlyozzák, hogy a kiszabott büntetések nem változtak, vagyis legfeljebb 10 évig terjedő szabadságvesztést jelentenek. A korai szabadlábra helyezés feltételeinek módosítása – álláspontjuk szerint – tipikus példája a büntetés végrehajtásával kapcsolatos intézkedésnek. A feltételes szabadságra bocsátási biztosok továbbá nem rendelkeznek hatáskörrel a kiszabott büntetés meghosszabbítására vagy enyhítésére.

c) Elemzés

66. Elismerem, hogy olyan határeset áll előttünk, amelyben a helyes válasz nem egyértelmű. Alaposan meg kell vizsgálnom az EJEB vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, [66] mielőtt választ tudnék javasolni a Bíróságnak.

63 Lásd az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 21. pontját.

64 Lásd: Supreme Court of the United Kingdom (az Egyesült Királyság legfelsőbb bírósága) 2023. április 19-i ítélete, Morgan és társai kontra Ministry of Justice, [2023] UKSC 14, [2024] AC 130, 69. pont, elérhető a következő oldalon: https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2022-0056.

65 Lásd: 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 97. pont).

66 A korábbi Emberi Jogok Európai Bizottságának ítélkezési gyakorlata is releváns, amely elsőfokon az [EJEE-hez] csatolt, az egyezményben megállapított ellenőrzési rendszer átalakításáról szóló 11. kiegészítő jegyzőkönyv 1998. november 1-jei hatálybalépését megelőzően működött.

1) Az EJEB ítélkezési gyakorlata

67. A strasbourgi bíróság megszilárdult ítélkezési gyakorlatának kiindulópontja, hogy a „büntetés” fogalma önálló hatállyal rendelkezik.[67] Végül az EJEB ítélkezési gyakorlatában következetesen különbséget tesz az önmagában büntetést képező intézkedés és a büntetés foganatosítására vagy végrehajtására vonatkozó intézkedés között.

i) A Del Río Prada kontra Spanyolország *ítéletet megelőző ügyek*

68. A Hogben határozatban, amely gyilkosságért kötelezően kiszabandó életfogytig tartó szabadságvesztés esetén alapult, a szabályok úgy rendelkeztek, hogy az érintett személyt, ha már nem minősül veszélyesnek, zárt büntetés-végrehajtási intézetből nyílt büntetés-végrehajtási intézetbe lehetett átszállítani azzal a jogos elvárással, hogy ezen átszállítás után két éven belül szabadlábra helyezhető. Hogbent 13 év letöltése után nyílt büntetés-végrehajtási intézetbe szállították át. Ezen időszak alatt megváltoztatták a feltételes szabadlábra bocsátás szabályait. Az illetékes miniszter[68] új feltételes szabadságra bocsátási politikát jelentett be politikai pártja gyűlésén. A kinyilvánított cél az volt, hogy kizárják a feltételes szabadságra bocsátást 20 év letöltése előtt „a rendőrök vagy börtönőrök gyilkosai, terrorista gyilkosságok, a gyermekek ellen elkövetett szexuális vagy szadista gyilkosságok elkövetői és a rablás során lőfegyverrel elkövetett gyilkosságok” esetében. Ez azt eredményezte, hogy Hogben nem volt jogosult azt megelőző szabadságra bocsátásra, hogy 20 évet letöltött volna a büntetésből. Az Emberi Jogok Európai Bizottsága megállapította, hogy az EJEE 7. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „büntetés” életfogytig tartó szabadságvesztés volt. A feltételes szabadságra bocsátási rendszer módosítása a büntetés végrehajtására vonatkozott, nem pedig a szóban forgó „büntetésre”.[69] Ennek megfelelően a kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánították.

69. A Hosein határozatban a kérelmezőt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték. Mivel a fogva tartás során megbetegedett, és kezelés céljából kórházban kellett szállítani, elutasították, hogy a feltételes szabadságra bocsátás tárgyában meghallgassák, ami a szabadságra bocsátását eredményezhette volna. Az Emberi Jogok Európai Bizottsága megállapította, hogy „a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos elvárások nem befolyásolják az [EJEE] a] 7. cikk[ének] értelmében kiszabott »büntetést«”.[70]

70. A Grava ítéletben a kérelmezőt hat év szabadságvesztésre ítélték, amelyet az illetékes fellebbviteli bíróság később négy évre mérsékelt. Ezt követően a büntetés enyhítését kérelmezte, amely meghatározott feltételek mellett lehetővé tette a büntetés elengedését. Az első elutasítást követően a büntetést elengedték. A kérelmezőt ekkorra már szabadon bocsátották. A büntetés-végrehajtási intézetben töltött idő azonban meghaladta azt az időtartamot, amelyet letöltött volna, ha a büntetését időben engedik el. A kérelmező ennek megfelelően azzal érvelt, hogy a késedelmes elengedés súlyosabb büntetést eredményezett, mint amit a törvény a bűnelkövetése időpontjában előírt. A strasbourgi bíróság nem értett egyet, és megállapította,

[67] Lásd e tekintetben: EJEB, 1995. február 9., Welch kontra Egyesült Királyság ítélet (CE:ECHR:1995:0209JUD001744090, 28. §); EJEB, 1995. június 8., Jamil kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:1995:0608JUD001591789, 31. §); EJEB, 2008. február 12., Kafkaris kontra Ciprus ítélet (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, 142. §).

[68] Azaz a Secretary of State for the Home Department (belügyminiszter, Egyesült Királyság).

[69] Lásd: az Emberi Jogok Európai Bizottsága, 1986. március 3., Hogben kontra Egyesült Királyság határozat (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385, 4. §).

[70] Lásd: az Emberi Jogok Európai Bizottsága, 1996. február 28., Hosein kontra Egyesült Királyság határozat (CE:ECHR:1996:0228DEC002629395, 1. §).

hogy a „büntetés” a négyéves szabadságvesztés-büntetésre vonatkozik. A büntetés elengedésének kérdése a büntetés végrehajtásához, nem pedig magához a büntetéshez kapcsolódik. Ezért az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének megsértésére nem került sor.[71]

71. Az Uttley határozatban 12 éves börtönbüntetésre ítélt személy a büntetés kétharmadának letöltését követően jogosult lett volna az idő előtti szabadlábra helyezésre, feltéve, hogy jó magaviseletet tanúsított.[72] Amíg szabadságvesztés-büntetését töltötte, a szabályok úgy módosultak, hogy a büntetés kétharmadának letöltése utáni idő előtti szabadon bocsátást feltételhez kötötték. A felperes azzal érvelt, hogy az ezen feltételt előíró követelmény az eredetileg kiszabottnál súlyosabb büntetést jelentett. A strasbourgi bíróság a kérelmet elfogadhatatlanként elutasította, megismételve, hogy a szóban forgó intézkedés nem a büntetés részét képezte, hanem azon rendszer részének minősült, amelynek keretében a fogvatartottak a kiszabott büntetés teljes letöltése előtt szabadulhatnak.[73]

72. Ezért úgy foglalhatjuk össze, hogy a fent hivatkozott ügyek összességéből az következik, hogy amennyiben valamely intézkedés jellege és célja a büntetés elengedésével vagy a korai szabadlábra helyezésre vonatkozó rendszer módosításával függ össze, ez nem képezi az EJEE 7. cikke értelmében vett „büntetés” részét.

ii) A Del Río Prada kontra Spanyolország *ítélet*

73. Ezzel eljutottam ahhoz a kérdéshez, hogy a Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet mennyiben változtatta meg az EJEB fentebb vázolt, meglehetősen formalista megközelítését.

74. A bűncselekmény Del Río Prada általi elkövetésekor az 1973. évi spanyol büntető törvénykönyv a szabadságvesztés maximális időtartamát többszörös elítélés esetén 30 évben korlátozta. Az említett büntető törvénykönyv továbbá a fogvatartottat feljogosította arra, hogy minden munkával töltött két napért egy napot elengedjenek a büntetéséből. Ezt követően, azaz nem csak a bűncselekmények elkövetése után, hanem a büntetések kiszabása után is, a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) alkalmazta az úgynevezett Parot-doktrínát, amely megváltoztatta a büntetés mérséklésének kiszámítását. Ahelyett, hogy a büntetés mérséklésére vonatkozó szabályokat a 30 éves maximális szabadságvesztés-büntetési időre alkalmazták volna, minden egyes büntetésére külön–külön alkalmazták. Ennek eredményeként Del Río Prada számára *de facto* lehetetlenné vált, hogy *egyáltalán mérsékeljék a büntetését*. A büntetés mérséklésének lehetősége más szóval nullára csökkent.

75. Ilyen körülmények között a nagytanácsban eljáró EJEB[74] úgy ítélte meg, hogy a Parot-doktrína Del Río Prada helyzetére történő alkalmazása megfosztotta minden kedvező hatástól a büntetés fogva tartás alatt végzett munka fejében történő mérséklését, amelyre a törvény szerint és a

71 Lásd: EJEB, 2003. július 10., Grava kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2003:0710JUD004352298, 51. §).

72 A feltételes szabadságra bocsátás a büntetés egyharmadának letelte után lett volna lehetséges.

73 Lásd: EJEB, 2005. november 29., Uttley kontra Egyesült Királyság határozat (CE:ECHR:2005:1129DEC003694603). Nemzeti szinten a Court of Appeal (fellebbviteli bíróság, Anglia és Wales) a feltétel előírását a teljes büntetés elválaszthatatlan részének tekintette, nem pedig végrehajtása egyik formájának. Azon érv alapjául szolgáló „fikció” volt, hogy a büntetés nem lett súlyosabb, ami miatt állapította meg e bíróság az EJEE 7. cikkének megsértését. Lásd: [2003] EWCA Civ 1130, 14. és 15. pont; elérhető a következő címen: http://www2.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2003/1130.html. A House of Lords (Lordok Háza, Egyesült Királyság) azonban hatályon kívül helyezte a Court of Appeal (fellebbviteli bíróság, Anglia és Wales) határozatát ([2004] UKHL 38, elérhető a következő címen: https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040722/uttley-1.htm). Lásd részletesen Douglas, H., „Article 7: no punishment without law”, in Simor, J. and Emmerson, B., *Human Rights Practice*, Sweet & Maxwell, London, 2024.

74 Jelen ügyben az ügyet a spanyol kormány EJEE 43. cikke szerinti kérelmére a Nagykamara elé terjesztették, ami azt jelenti, hogy kivételes esetről van szó, amely „az [EJEE] értelmezését vagy alkalmazását érintő lényeges kérdést vagy egy egyébként általános jelentőségű lényeges kérdést vet fel” (lásd az EJEE 43. cikkének (2) bekezdését).

büntetés-végrehajtási bírák végleges határozatai alapján jogosult volt.[75] Az EJEB a továbbiakban megállapította, hogy a rendelkezések alkalmazásának módja „túlmutat a puszta börtönpolitikán”,[76] és hogy „a »Parot-doktrína« eredményeként a [30] évi maximális szabadságvesztési időtartam megszűnt olyan önálló büntetés lenni, amely tekintetében a büntetés fogva tartás alatt végzett munka fejében történő mérséklését alkalmazták, és ehelyett olyan [30] éves szabadságvesztés-büntetéssé alakult át, amelyre ténylegesen nem alkalmaznak ilyen mérséklést”.[77]

76. Ez utóbbi elem jelen ügy szempontjából döntő fontosságúnak tűnik számomra: a Del Río Prada kontra Spanyolország ítéletben az új jogi helyzet alapján már egyáltalán nem volt lehetőség a kiszabott büntetés enyhítésére. Ez a rendkívüli körülmény az eredetileg kiszabott büntetés terjedelmének újbóli meghatározását jelentette.

77. Véleményem szerint a Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet lényegében megerősíti a korábbi ítélkezési gyakorlatot, és a büntetés kiszabása és végrehajtása közötti különbségtétel fennmarad. Ezen ügy tényállása azonban olyan volt, hogy a büntetés csökkentése lehetőségének megszüntetése az eredeti büntetés terjedelmét is érintette.

iii) A Del Río Prada kontra Spanyolország *ítéletet követő ügyek*

78. Az EJEB ezt az ítéletet a továbbiakban számos elfogadhatatlanságra vonatkozó határozatban alkalmazta.

79. Az Abedin határozatban a kérelmező eredetileg a büntetés háromnegyedének letöltése után automatikus és feltétel nélküli szabadon bocsátásra volt jogosult. Az elítélését követően elfogadott és hatályba lépő új szabályok szerint a feltételes szabadon bocsátáshoz a feltételes szabadságra bocsátási bizottságnak kellett jóváhagynia a szabadságra bocsátást. Ezenfelül a feltételes szabadságra bocsátási feltételek a büntetés leteltéig hatályban maradtak.

80. Más szóval, ahogyan a jelen ügyben is, az automatikus szabadon bocsátást eredményező rendszert olyan rendszer váltotta fel, amelyben a feltételes szabadságra bocsátási bizottság közreműködése és jóváhagyása szükséges.

81. A strasbourgi bíróság először emlékeztetett az ítélkezési gyakorlatára, nevezetesen az Uttley határozatára és a Del Río Prada kontra Spanyolország ítéletére. Az utóbbi ítéletre konkrétan hivatkozva e bíróság emlékeztetett arra, hogy az EJEE 7. cikke ilyen esetre való alkalmazhatóságának meghatározása szempontjából kritikus elemet jelent az, hogy a bevezetett változtatások *magát* a büntetést módosítják vagy definiálják újra.[78] Az EJEB a Del Río Prada kontra Spanyolország ítéletben kifejtette, hogy „az [EJEE] 7. cikkének kérdése azért merült fel, mert a hatóságok ahelyett, hogy a korábbi ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a kérelmező részére engedélyezett mérséklést a kérelmező [30] éves szabadságvesztés-büntetésére alkalmazták volna, az ítélkezési gyakorlat közelmúltbeli változásának megfelelően a kérelmező részére engedélyezett mérséklést az egyes büntetésekre alkalmazták. Az EJEB úgy ítélte meg, hogy a spanyolországi gyakorlat változásának általános hatásaként lényegében a kérelmezővel szemben

75 Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet (107. §).

76 Lásd: Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet (108. §).

77 Lásd: Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet (109. §).

78 Lásd: EJEB, 2019. november 12., Abedin kontra Egyesült Királyság (CE:ECHR:2019:1112DEC005402616, 33. §).

kiszabott büntetést az engedélyezett mérsékléssel csökkentett [30] éves szabadságvesztés-büntetésről mérséklésre való jogosultság nélküli [30] éves szabadságvesztés-büntetésre módosították vagy definiálták újra.”[79]

82. A strasbourgi bíróság ezt követően megállapította, hogy ugyanezek a megfontolások nem vonatkoznak Abedin ügyére, akinek a 20 év szabadságvesztés büntetését nem változtatták meg, és hogy erre a büntetésre alkalmazandó a korai szabadlábra helyezésre vonatkozó szabályozás.[80] A bíróság ezután rámutatott arra, hogy nem volt elképzelhető az Abedinnel szemben kiszabott „büntetés” újradefiniálása vagy módosítása.[81] Ez alapján a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy Abedin ügye a büntetése végrehajtásának módjára vonatkozott, és nem tartozott az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének hatálya alá.[82] Következésképpen a kérelmet elfogadhatatlannak minősítette.[83]

83. A Devriendt határozatban a kérelmezőt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték. Az elítélés időpontjában 10 év szabadságvesztés letöltése után kérhette feltételes szabadságra bocsátását. Ezt követően ezt a küszöbértéket 15 évre emelték, és visszamenőleges hatállyal alkalmazták a kérelmezőéhez hasonló ügyekre.

84. A strasbourgi bíróság megállapította, hogy a jogszabályi változás a büntetés végrehajtására vonatkozott. Az Abedin határozathoz hasonlóan e bíróság emlékeztetett arra, hogy a szóban forgó büntetést a bűncselekmény elkövetése óta nem változtatták meg.[84] Ezt követően a strasbourgi bíróság megállapította, hogy a belga jog szerint a feltételes szabadságra bocsátás a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának olyan módszere, amelynek keretében az elítélt a büntetését a büntetés-végrehajtási intézeten kívül tölti le, feltéve, hogy meghatározott próbaidő alatt teljesíti a megállapított feltételeket. Ezzel kapcsolatban a strasbourgi bíróság kifejezetten megállapította, hogy ez az ügy e tekintetben különbözik a Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet alapjául szolgáló helyzettől, amelyben a letöltendő büntetés csökkentéséről volt szó, és nem pusztán a végrehajtás feltételeinek enyhítéséről vagy módosításáról.[85]

85. A bíróság a továbbiakban különbséget tett Devriendt és Del Río Prada helyzete között. A bíróság elfogadta, hogy a 2013. évi jogszabályi módosítás azzal a hatással járt, hogy megemelkedett a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultság időbeli küszöbe, ami kétségtelenül szigorúbb helyzetet eredményezett a kérelmező fogva tartását illetően, megjegyezte azonban, hogy a Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet tárgyát képező helyzettel ellentétben ez a szigorúbb bánásmód nem tette lehetetlenné a feltételes szabadságra bocsátást.[86]

86. Ezt követően a bíróság emlékeztetett arra, hogy korábban úgy ítélte meg, hogy az a körülmény, hogy a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultság időpontjának az elítélést követő meghosszabbítása a fogva tartás szigorításához vezethetett, a büntetés foganatosítását érinti, nem

79 Uo., 35. §.

80 Uo., 36. §.

81 Uo.

82 Uo.

83 Uo., 37. §; a kifogás az EJEE 35. cikke (3) bekezdésének a) pontja értelmében a tárgyi hatályt illetően összeegyeztethetetlen volt az EJEE-vel, és azt az EJEE 35. cikkének (4) bekezdésével összhangban el kellett utasítani.

84 Lásd: EJEB, 2021. augusztus 31., Devriendt kontra Belgium határozat (CE:ECHR:2021:0831DEC003556719, 24. §).

85 Uo., 26. §.

86 Uo., 28. §.

pedig magát a büntetést, következésképpen e körülményből nem lehet arra következtetni, hogy a kiszabott büntetés szigorúbb lenne, mint az ügy érdemében határozó bíróság által kiszabott büntetés. [87]

87. Az EJEB ezután megállapította, hogy Devriendt ügye csak a büntetés letöltésének módjára vonatkozott, és nem volt hatással a büntetés terjedelmére, amely változatlan maradt. [88] Következésképpen a kérelmet elfogadhatatlannak minősítette. [89]

88. A Del Río Prada kontra Spanyolország ítéletet a nagytanács hozta meg, amely az EJEB legjelentősebb ítélkező testületével járó természetes tekintélyt képviseli. Az Abedin határozat és a Devriendt határozat tanácsban [90] hozott elfogadhatatlanságot megállapító határozatok. Ez az ítélkező testületet érintő különbség mindazonáltal jelen összefüggésben lényegtelen, mivel mindkét ítélkező testület formálisan ugyanúgy az EJEB-et jelenti. Esetleg arra utalhat, hogy a strasbourgi bíróság számára a kérdés annyira egyértelmű volt az Abedin határozat és Devriendt határozat esetében, hogy úgy döntött, hogy azok meghozatalát tanácsra bízza. [91]

2) A jelen ügyre való alkalmazás

i) A feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultság időpontjának meghosszabbítása

89. Nem tűnik úgy, hogy a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultság időpontjának meghosszabbítása önmagában – a Bíróság Alchaster ítéletben tett megállapításai szerint – a Charta 49. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozna. [92] A Del Río Prada kontra Spanyolország ítéletre és a Devriendt határozatra jelen ügyben annyiban támaszkodhatunk, hogy a strasbourgi bíróság teljesen egyértelműen azt állítja, hogy a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultság időpontjának meghosszabbítása a büntetés végrehajtásának részét képezi, és ezért nem tartozik az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének hatálya alá.

ii) A feltételes szabadságra bocsátási biztosok értékelésétől függő szabadságra bocsátás

90. A Bíróság az Alchaster ítéletben lényegében azt állította, hogy a Charta 49. cikke (1) bekezdésének hatálya potenciálisan olyan helyzetekre terjed ki, amikor a szóban forgó intézkedés lényegében megszünteti a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, vagy ha olyan intézkedéscsomag részét képezi, amely az eredetileg kiszabott büntetés jellegének szigorítását eredményezi. [93]

87 Uo., 29. §.

88 Uo., 30. §.

89 Uo., 34. §; a kifogás az EJEE 35. cikke (3) bekezdésének a) pontja értelmében tárgyi hatályt illetően összeegyeztethetetlen volt az EJEE-vel, és azt az EJEE 35. cikkének (4) bekezdésével összhangban elutasították.

90 A tanácsok többek között három bíróból állnak, lásd az EJEE 26. cikkének (1) bekezdését és az EJEB eljárási szabályzatának 27. cikkét.

91 Az ilyen elfogadhatatlansági határozatokat „negatív ítélkezési gyakorlatnak” nevezték, amelynek jelentősége abban áll, hogy „felesleges – legalábbis a belátható jövőben – további hasonló kifogásokat a strasbourgi bíróság elé terjeszteni”, lásd: Myjer, E. és Kempees, P., „Thoughts on the positive impact of negative case-law”, in El Tribunal Europeo de Derechos Humano. *Una visión desde dentro*. En homenaje al juez Josep Casadevall, Tirant Lo Blanch, Valencia, 2015, 343–356. o., 352. o.

92 Lásd: 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 97. pont).

93 Lásd: 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 97. pont).

91. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének teljes megszüntetése jelen ügyben kizárható, mivel – amint azt az Egyesült Királyság a tárgyaláson megerősítette – a büntetés letöltésének utolsó évében az érintett személyt *mindig* feltételes szabadságra bocsátják. Éppen ezért úgy vélem, hogy a jelen ügyben a helyzet nem hasonlítható a Del Río Prada kontra Spanyolország ítélet alapjául szolgáló helyzethez.

92. Az a kérdés, hogy olyan *intézkedéscsomaggal* állunk-e szemben, amely az eredetileg kiszabott büntetés jellegének szigorítását eredményezi, véleményem szerint bonyolultabb, és ezért nehezen megválaszolható.

93. Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság [94] a Supreme Court of the United Kingdom (az Egyesült Királyság legfelsőbb bírósága) vonatkozó ítéletére [95] hivatkozva kifejtette, a módosítás kimondott célja a társadalom védelme azáltal, hogy véget vet a terrorista bűncselekmények elkövetőinek korai és automatikus szabadon bocsátásának, és késlelteti azt a legkorábbi időpontot, amikor az e bűncselekmények elkövetőinek szabadon bocsátása megfontolható.

94. Tisztában vagyok azzal, hogy ez a jogalkotó állítólagos szándéka. Különösen az a tény, hogy a szóban forgó módosítás kifejezetten a terrorista bűncselekmények elkövetőire irányul azáltal, hogy a meghatározott terrorista bűncselekményekre vonatkozó különös feltételes szabadon bocsátási rendszert vezet be, arra enged következtetni, hogy valójában az volt a szándék, hogy emeljék az e bűncselekményekért kiszabható büntetést. Az a kérdés is felmerülhet, hogy általánosságban az a döntés, hogy az elkövetők egyes kategóriáit megfosztják a korai szabadlábra helyezés lehetőségétől, valóban a végrehajtás technikai kérdésére vonatkozik-e, és nem magát a büntetést definiálja-e újra. Vagy, másképpen fogalmazva – ahogyan a Court of Appeal (fellebbviteli bíróság) a House of Lords (Lordok Háza) által kétségkívül hatályon kívül helyezett Uttley határozatában fogalmazott – „fikción” alapul az az érvelés, hogy a büntetés nem lett súlyosabb. [96]

95. Nem látom ugyanakkor, hogy ez az esetleges jogalkotói szándék hogyan kérdőjelezhetné meg a jelen ügy tekintetében azt az alapvetést, hogy a büntetés mint olyan nem változott. Hozzá kell tenni, hogy már a Hogben határozatban is az volt az intézkedés kinyilvánított célja, hogy a bűncselekmények bizonyos kategóriáira irányuljon. [97] Úgy tűnik mindenesetre, hogy a strasbourgi ítélkező testületnek ezzel a megfontolással nem volt problémája. [98]

96. Ezenfelül úgy tűnik számomra, hogy az egyén társadalomra való potenciális veszélyességének értékelése a börtönpolitika részét képezi. Példának okáért a kulcskérdés az, hogy a szabadságvesztés-büntetés jelentős részét büntetés-végrehajtási intézetben letöltő személy alkalmas-e arra, hogy adott időpontban elhagyja a büntetés-végrehajtási intézetet. Ha a feltételes szabadságra bocsátási biztosok arra a következtetésre jutnak, hogy adott személy *adott időpontban* veszélyt jelent a társadalomra, és a büntetés nagyobb részét büntetés-végrehajtási intézetben kell letöltenie, nem látom, hogy ez hogyan befolyásolná az eredetileg kiszabott büntetés jellegét. A büntetés mint olyan nem változik; az *adott időpontban* az egyénnek ennek megfelelően kell cselekednie, és bizonyítania kell a feltételes szabadságra bocsátási biztosoknak, hogy alkalmas

94 Lásd az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 21. pontját.

95 Lásd: Supreme Court of the United Kingdom (az Egyesült Királyság legfelsőbb bírósága) 2023. április 19-i ítélete, Morgan és társai kontra Ministry of Justice, [2023] UKSC 14, [2024] AC 130, 69. pont, elérhető a következő oldalon: https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2022-0056.

96 Lásd a fenti 70. lábjegyzetet.

97 Jelen ügyben rendőrök vagy börtönőrök gyilkosai, terrorista gyilkosságok, a gyermekek ellen elkövetett szexuális vagy szadista gyilkosságok elkövetői és a rablás során lőfegyverrel elkövetett gyilkosságok; lásd: Emberi Jogok Európai Bizottsága, 1986. március 3., Hogben kontra Egyesült Királyság határozat (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385, 4. §).

98 Uo.

arra, hogy elhagyja a büntetés-végrehajtási intézetet. Ez véleményem szerint teljesen független a kiszabott büntetéstől. Ez szinte hagyományos börtönpolitikának tekinthető. Ennek következménye, hogy az adott személy szabadságát továbbra is elvonják.

97. Ezzel kapcsolatban szeretném hangsúlyozni, hogy az előző pontban kifejtett megfontolások teljes mértékben azt feltételezik, hogy a feltételes szabadságra bocsátási biztosok hatásköre arra a kérdésre korlátozódik, hogy az érintett személy adott időpontban veszélyt jelent-e a társadalomra, hogy az értékelést rögzített eljárás szerint alaposan végzik el, valamint hogy azt megfelelően dokumentálják. Ezen túlmenően a feltételes szabadságra bocsátási biztosok nem rendelkezhetnek további mozgástérrel.

98. Úgy vélem, hogy amennyiben ezek a feltételek teljesülnek, a módosított intézkedések a büntetés végrehajtására vonatkoznak. Ezen intézkedések nem érintik az eredetileg kiszabott büntetés jellegét, és ezért az EJEB fent elemzett ítélkezési gyakorlata alapján nem tartoznak az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének hatálya alá.

99. Ennek alapján arra a kérdésre kell választ adni, hogy a jelen ügyhöz hasonló helyzetben a Charta 49. cikkének (1) bekezdése szélesebb körű védelmet biztosít-e vagy kellene-e biztosítania, mint az EJEE 7. cikkének (1) bekezdése.

iii) A Charta 52. cikkének (3) bekezdéséről

100. A Charta 52. cikkének (3) bekezdése értelmében, amennyiben a Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokéval, amelyek az EJEE-ben szerepelnek. Hangsúlyozni kell, hogy a Charta 52. cikkének (3) bekezdése garanciát, nem pedig egyszerű lehetőséget tartalmaz az Európai Unió számára annak biztosítására, hogy az EJEE-ben foglalt vonatkozó jogok tartalmát és terjedelmét ne ássák alá.[99] Ugyanakkor e rendelkezés pontosítja, hogy ez nem akadályozza meg azt, hogy az Unió joga kiterjedtebb védelmet nyújtson.

101. Nem látok azonban okot arra, hogy ez a helyzet álljon fenn. A Bíróság megállapította, hogy a Charta 49. cikke legalább ugyanazokat a garanciákat tartalmazza, mint az EJEE 7. cikkében foglaltak, amelyeket a Charta 52. cikkének (3) bekezdése alapján a védelem minimális szintjeként kell figyelembe venni.[100] Ez a megállapítás azonban önmagában csak megerősíti a Charta 52. cikke (3) bekezdésének szövegét.[101]

102. Amint azt a Bizottság megjegyezte, nem ismerhető fel a tagállamok olyan közös alkotmányos hagyománya, amely szerint a Charta 49. cikke (1) bekezdésének hatálya tágabb, vagy tágabb kellene, hogy legyen, mint az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének hatálya.

103. Nem látok olyan, az uniós jogrendre jellemző szempontokat sem, amelyek szélesebb hatályú védelmet érdemelnének. Lehetnek olyan jogterületek, ahol az Európai Unió alapos okkal nyújt az EJEE vonatkozó jogánál nagyobb védelmet. A jelen ügyben azonban nem ez a helyzet. Emlékeznünk kell a Charta 49. cikkének esetleges alkalmazása és az Európai Unió és az Egyesült Királyság között az alapvető jogok tiszteletben tartása tekintetében továbbra is fennálló nagyfokú

[99] Lásd: Callewaert, J., „L'adhésion de l'Union européenne à la Convention européenne des droits de l'homme: une réponse logique à l'optionalité de la Convention européenne des droits de l'homme en droit de l'Union européenne", in Revue trimestrielle des Droits de l'Homme, 36. kötet, 141. sz., 2025, 9–29. o., 12. o.

[100] Lásd: 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[101] A Charta 52. cikkének (3) bekezdése nem akadályozza meg, hogy az uniós jog az EJEE-nél kiterjedtebb védelmet nyújtson.

(bár nem kölcsönös) [102] bizalom közötti belső és természetes feszültségről. [103] Ilyen helyzetben az e két elv közötti körültekintő egyensúlyt az alapvető jogok védelmének az EJEE szintjéhez igazodó szintjével lehet a legmegfelelőbben biztosítani. Itt ismét egyet tudok érteni a néhai Lord Binghammel, amikor kijelentette, hogy „az [EJEE-t] egységesen kell értelmezniük az abban részes [államoknak]. A nemzeti bíróságok feladata az, hogy lépést tartsanak a strasbourgi ítélkezési gyakorlattal, ahogy az idővel fejlődik: se nem több, de biztosan nem is kevesebb.” [104] Ugyanez kell, hogy vonatkozzon a jelen ügyben a Bíróságra is.

3) Záró megjegyzések

104. Ez az indítványt két záró megjegyzéssel szeretném zárni, amelyek szellemében a kérdést előterjesztő bíróságnak értékelését el kell végeznie.

105. Először is, a jelen ügy az EJEE 7. cikkének (1) bekezdése és a Charta 49. cikke által biztosított garanciákra korlátozódik. Amint az a jelen indítványban bizonyítást nyert, a büntetés végrehajtását szabályozó intézkedések főszabály szerint nem vizsgálhatók az EJEE 7. cikkének (1) bekezdése alapján. Mindazonáltal nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy a fogvatartottakat továbbra is számos más alapvető jog illeti meg, mint például az [EJEE] (első) kiegészítő jegyzőkönyvének 3. cikke szerinti szavazati jog vagy az EJEE 8. cikke szerinti magán- és családi élet, otthon és levelezés tiszteletben tartása garanciájának részét képező egyes jogok, [105] hogy csak két példát említsünk.

106. Végül másodszor szeretném még egyszer hangsúlyozni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a javasolt értelmezést az előtte folyamatban lévő ügyre alkalmazza, és ennek során mindent meg kell tennie annak vizsgálata érdekében, hogy a szóban forgó intézkedések, amelyeket az Egyesült Királyság „börtönpolitikának” nevez, valóban olyan politikának tekinthetők-e, amely pusztán a büntetés végrehajtását szabályozza.

VI. Végkövetkeztetés

107. A fenti megfontolások tükrében azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Supreme Court (legfelsőbb bíróság, Írország) által feltett kérdésre a következőképpen válaszoljon:

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 49. cikke (1) bekezdésének második mondatát

úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésben szereplő „súlyosabb büntetés” fogalma főszabály szerint nem terjed ki arra a helyzetre, amikor a feltételes szabadságra bocsátási rendszert szabályozó jogi rendelkezéseket úgy módosították, hogy a kiszabott büntetés első felének végrehajtását követően a feltételes szabadságra bocsátásra való automatikus jogosultság helyébe a

[102] Úgy vélem, hogy a Bíróság a kölcsönös bizalom elvét kizárólag amiatt alkalmazza, hogy az uniós tagállamok közötti kapcsolatra utaljon; lásd: 2024. július 29-i Alchaster ítélet (C-202/24, EU:C:2024:649, 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ezzel szemben az Európai Unió és az Egyesült Királyság közötti bizalom szintjét lényegesen magasabbnak tartom, mint a legtöbb más harmadik állammal szembeni bizalom szintjét.

[103] Lásd e tekintetben: Szpunar főtanácsnok Alchaster ügyre vonatkozó indítványa (C-202/24, EU:C:2024:559).

[104] Lásd: Regina kontra Special Adjudicator (alperes) ex parte Ullah (FC) (fellebbező), [2004] UKHL 26, 20. pont, elérhető az alábbi oldalon: https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040617/ullah-1.htm.

[105] Lásd részletesen: Padfield, N., „Article 8 and the rehabilitation of offenders: a view from Cambridge, England”, in Casadevall, J. and Raimondi, G. és társai, Liber amicorum Dean Spielmann, Wolf Legal Publishers, Oisterwijk, 2015, 457–464. o.

kiszabott büntetés legalább kétharmadának végrehajtását követő szabadságra bocsátáshoz való jog lépett, amennyiben ez a szabadságra bocsátás a feltételes szabadságra bocsátási biztosok értékelésétől függ.